

Sygn. akt I C 131/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 października 2016 roku

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Zientara

Protokolant: stażysta Joanna Michaliszyn

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2016 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy K.

przeciwko Syndykowi Masy Upadłości E. of (...) Spółce Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w W.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 14.417 zł /czternaście tysięcy czterysta siedemnaście złotych/ tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 131/16

UZASADNIENIE

Powódka Gmina K. domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 26 września 2013 r. sygn. akt I C (...), utrzymującego w mocy nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 24 kwietnia 2013 r. sygn., akt I Nc (...), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 29 marca 2016 r. oraz zasądzenia zwrotu kosztów procesu.

Motywuując żądanie wskazała, że spełniła świadczenie wynikające z tego tytułu; należność została wyegzekwowana przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie R. K. sprawie Km (...) na rzecz cesjonariusza – (...) sp. z o. o. w O..

Pozwany Syndyk Masy Upadłości E. of (...) Spółki Akcyjnej w upadłości likwidacyjnej w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Argumentował, że umowa cesji wierzytelności była bezskuteczna, ponieważ w umowie o wykonanie robót, z której wynika wierzytelność, zastrzeżono zakaz zbywania wszelkich wierzytelności przez wykonawcę. O zakazie tym powódka jako zamawiająca, a zatem strona umowy, doskonale wiedziała, świadomie zatem spełniła świadczenia na rzecz nieuprawnionego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny :

W dniu 28 kwietnia 2010 r. Gmina K., po przeprowadzeniu postępowania przetargowego, zawarła z Konsorcjum, którego uczestnikami byli – jako lider (...) sp. z o. o. w O. oraz jako partner - (...) S. A. w O. umowę na wykonanie kanalizacji sanitarnej z przyłączami i przepompowniami dla miejscowości M. wraz z kolektorem prowadzącym do

oczyszczalni ścieków w K.. W § 8 umowy, zatytułowanym „Kary umowne”, w pkt 3 strony ustaliły, że wykonawca nie może zbywać na rzecz osób trzecich wierzytelności powstałych w wyniku realizacji umowy.

/dowód: kopia umowy k. 105-112/

W trakcie realizacji umowy doszło do połączenia firm tworzących Konsorcjum; (...) S. A. w O. przejęło cały majątek (...) sp. z o. o. w O..

W dniu 2 grudnia 2010 r. strony zawarły aneks do umowy z dnia 28 kwietnia 2010 r., modyfikujący oznaczenie wykonawcy.

Następcą prawnym (...) S. A. w O. był E. of (...) S. A. w O., a później z siedzibą w W..

/dowód: kopia aneksu k. 111, bezsporne/

Nakazem zapłaty z dnia 24 kwietnia 2013 r. sygn. akt I Nc(...) w sprawie z powództwa (...) S. A. w O. przeciwko Gminie K., w związku z wykonaniem umowy z dnia 28 kwietnia 2010 r., Sąd Okręgowy w Olsztynie nakazał pozwanej, aby zapłaciła na rzecz powódki kwotę 242 031,37 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 29 lipca 2012 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 7.217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

/dowód: kopia nakazu k. 11/

Zarzuty od tego nakazu złożyła pozwana Gmina, wnosząc o przekazanie sprawy według właściwości. Sprawę przekazano Sądowi Okręgowemu w Elblągu. Wyrokiem tutejszego Sądu z dnia 26 września 2013 r. w sprawie I C (...) nakaz zapłaty został utrzymany w mocy.

/dowód: kopia wyroku k. 180/

Na skutek pozwu Gminy K., na tle tej samej umowy, przed Sądem Okręgowym w Elblągu, pod sygn. I C (...), zawiśła sprawa przeciwko (...) S. A. w O. o zapłatę kwoty 983.744,69 zł z odsetkami ustawowymi i kosztami procesu. Postanowieniem z dnia 15 maja 2013 r. powódce udzielono zabezpieczenia roszczenia przez zajęcie wierzytelności przysługującej pozwanej spółce w stosunku do powódki, wynikającej z nakazu zapłaty z dnia 24 kwietnia 2013 r., wydanego przez Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie I Nc (...) do kwoty 273.040,39 zł, na którą składała się należność główna – 242.031,37 zł i koszty procesu w kwocie 7.217 zł.

/dowód: kopia postanowienia k. 31-34/

Powódka złożyła do Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Szczytnie M. K. wniosek o wszczęcie postępowania zabezpieczającego. Organ egzekucyjny dokonał zajęcia wierzytelności przysługującej spółce względem powódki, powódka dokonała przelewu kwoty 273.040,39 zł na rachunek komornika. Kwota ta została złożona do depozytu sądowego. Ostatecznie depozyt został powódce zwrócony.

/dowód: akta Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Szczytnie M. K. Km (...)/

W dniu 27 kwietnia 2013 r. (...) S. A. w O. zawarło z (...) sp. z o. o. w O. umowę cesji obejmującą wierzytelność wynikającą z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 24 kwietnia 2013 r., sygn. akt I Nc (...).

W dniu 27 września 2013 r. te same podmioty zawarły kolejną umowę cesji wierzytelności wynikającej ze wskazanego wyżej tytułu.

W oparciu o pierwszą z wyżej wskazanych umów cesjonariusz wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności na jego rzecz tytułowi wykonawczemu w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 26 września 2013 r., sygn. akt I C (...), utrzymującego w mocy nakaz zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 24 kwietnia 2013 r. sygn. akt I Nc (...). Wniosek ten został uwzględniony postanowieniem Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 21 listopada 2013 r.

/dowód: kopie umów k. 113-114, 115 – 116, postanowienia/

W dniu 28 listopada 2013 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie R. K. wszczął przeciwko Gminie K. postępowanie egzekucyjne z wniosku (...) sp. z o. o. w O.. W toku tego postępowania należność została wyegzekwowana w całości.

/dowód: akta Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Olsztynie R. K. Km (...)/

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2014 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie ogłosił upadłość E. of (...) S. A. w W. obejmującą likwidację majątku dłużnika.

/dowód: kopia postanowienia k. 63, 64/

Wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2015 r., Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie o sygn. akt V GC (...) ustalił, że umowy przelewu wierzytelności, wynikającej z nakazu zapłaty tego samego Sądu z dnia 24 kwietnia 2013 r, wydanego w sprawie sygn. akt I Nc (...), zawarte w dniach 27 kwietnia 2013 r. i 27 września 2013 r. pomiędzy (...) S. A. w (...) sp. z o. o. w O., są bezskuteczne. Wyrok ten jest prawomocny.

/dowód: kopia wyroku z uzasadnieniem k. 117 – 121/

Postanowieniem Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 29 marca 2016 r., na wniosek Syndyka, nadano klauzulę wykonalności tytułowi wskazanemu w pozwie. Pozwany wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko powódce.

/dowód: akta Km 126/16/

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy były niesporne. Wynikają one przede wszystkim z dokumentów zgromadzonych w aktach niniejszej sprawy oraz wskazanych wyżej spraw egzekucyjnych Km (...), Km (...), Km (...). Strony spierają się co do prawa.

Zgodnie z art. 840 § 1 kpc dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli:

1) przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu albo gdy kwestionuje przejście obowiązku mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście;

2) po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie wygasło albo nie może być egzekwowane; gdy tytułem jest orzeczenie sądowe, dłużnik może powództwo oprzeć także na zdarzeniach, które nastąpiły po zamknięciu rozprawy, a także zarzucie spełnienia świadczenia, jeżeli zarzut ten nie był przedmiotem rozpoznania w sprawie;

Jedyną przesłanką roszczenia, wskazaną przez powódkę, jest spełnienie świadczenia, osiã sporu stała się zatem ocena, czy spełnienie świadczenia w toku egzekucji prowadzonej z wniosku cesjonariusza (...) sp. z o. o. w O., zwalniało powódkę z długu. Spornym jest między stronami, czy pomimo zakazu z § 8 pkt 3 umowy cesja była skuteczna, nadto czy w przypadku negatywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie wyegzekwowanie należności w drodze przymusu państwowego na rzecz nieuprawnionego, zwalnia mimo wszystko z długu.

Zdaniem powódki, (...) sp. z o. o. w O. skutecznie nabyła wierzytelność wynikającą z nakazu zapłaty Sądu Okręgowego w Olsztynie wydanego w sprawie I Nc (...), ponieważ zakaz cesji wynikający z § 8 pkt 3 umowy dotyczył wyłącznie kar umownych. Stanowisko to jest nieprzekonujące. Kontrahenci ustalili, że wykonawca nie może zbywać na rzecz osób

trzech wierzytelności powstałych w wyniku realizacji umowy. Fakt, że postanowienie to zawarto w części regulującej kary umowne, nie oznacza, że dotyczy ono wyłącznie tych kar. Przede wszystkim przywołane postanowienie dotyczy wierzytelności w liczbie mnogiej. Tymczasem zgodnie z umową, na rzecz wykonawcy zastrzeżono prawo do kary umownej tylko w jednym wypadku nadto, cytowanym zakazem objęto wierzytelności, bez ograniczenia przedmiotowego. Oczywistym jest, że w związku z realizacją umowy, wykonawcy względem zamawiającego może przysługiwać wiele innych wierzytelności, jak choćby podstawowa - w postaci wynagrodzenia.

W tym kontekście wskazać należy, że ugruntowany jest pogląd, wedle którego przelew wierzytelności dokonany wbrew pactum de non cedendo nie wywołuje żadnych skutków prawnych. Skoro tak, to (...) sp. z o. o. w O. nie mogła nabyć spornej wierzytelności.

Powódka przywołała na uzasadnienie swego stanowiska art. 515 kc, zgodnie z którym jeżeli dłużnik, który otrzymał o przelewie pisemne zawiadomienie pochodzące od zbywcy, spełnił świadczenie do rąk nabywcy wierzytelności, zbywca może powołać się wobec dłużnika na nieważność przelewu albo na zarzuty wynikające z jego podstawy prawnej tylko wtedy, gdy w chwili spełnienia świadczenia były one dłużnikowi wiadome.

W warunkach niniejszej sprawy przepis ten powódki nie chroni. Jako strona umowy musiała sobie zdawać sprawę z jej treści, w konsekwencji miała świadomość bezskuteczności przelewu, mimo tego nie zwalczała klauzuli wykonalności nadanej postanowieniem Sądu Okręgowego Elblągu z dnia 21 listopada 2013 r. Dodatkowo zauważyć trzeba, że bezspornym jest, iż zbywca nie zawiadomił powódki o zawarciu umowy cesji; o fakcie tym powódka powzięła wiedzę na skutek zawiadomienia komornika o wszczęciu egzekucji.

W przedmiocie bezskuteczności umów cesji prawomocnym, deklaratoryjnym wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2015 r., wypowiedział się Sąd Okręgowy w Olsztynie w sprawie VGC (...). W tym kontekście przywołać należy art. 365 § 1 kpc, wedle którego orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby.

R., przyjąć należy, że nie doszło do skutecznego nabycia wierzytelności przez (...) sp. z o. o. w O., spółka ta zatem uzyskała świadczenie bez podstawy prawnej kosztem powódki.

Zauważyć trzeba dalej, że zgodnie z art. 452 kc, jeżeli świadczenie zostało spełnione do rąk osoby nieuprawnionej do jego przyjęcia, a przyjęcie świadczenia nie zostało potwierdzone przez wierzyciela, dłużnik jest zwolniony w takim zakresie, w jakim wierzyciel ze świadczenia skorzystał. Nie ulega wątpliwości, że pierwotny wierzyciel, także syndyk, ze świadczenia tego nie skorzystał, stąd o zwolnieniu z obowiązku nie może być mowy.

Zdaniem powódki za skutecznością spełnienia świadczenia wynikającego z nakazu Sądu Okręgowego w Olsztynie przemawia nadto fakt, że należność została wyegzekwowana przez komornika, a zatem w drodze przymusu państwowego. Powódka powołała się w tym zakresie na poglądy doktryny i orzecznictwa, w tym na stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 lutego 2010 r. (V CSK 272/09), gdzie stwierdzono, że przekazanie wierzycielowi przez komornika kwot ściągniętych od dłużnika w wyniku uznanej za bezprawną egzekucji nie może spowodować zmniejszenia lub wygaśnięcia zadłużenia dłużnika. Skutek taki może mieć tylko egzekucja, której prawna skuteczność nie została podważona (art. 452 k.c.).

Podkreślić w tym miejscu należy, że powódka nie była pozbawiona możliwości zwalczania egzekucji przez zaskarżenie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności względnie żądanie pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności. Z sobie znanych tylko względów z możliwości obrony nie skorzystała. Konsekwencji swego zaniechania powódka nie może obecnie przerzucać na pozwanego, który skutecznie podważył podstawę egzekucji w sprawie Km (...).

Powódka wносиła o przesłuchanie w charakterze świadków A. Z., P. K., B. Z. i A. O.. Wniosek ten podlegał oddaleniu.

Wskazani świadkowie mieli zostać przesłuchani przede wszystkim na okoliczność przyjętej przez strony wykładni umowy z dnia 28 kwietnia 2010 r. w zakresie treści postanowienia zawartego w § 8 pkt 3. Wszystkie wskazane przez

powódkę osoby działały w jej imieniu jako zamawiającego. Dopuszczalne jest wprawdzie ustalenie zgodnej woli stron, jaka towarzyszyła im przy zawieraniu umowy, dotyczy to jednak postanowień, których cel nie jest jasny. Treść § 8 pkt 3 umowy z dnia 28 kwietnia 2010 r. nie budzi wątpliwości ze względów wyżej omówionych. Zauważyć należy nadto, że spór interpretacyjny dotyczący postanowień umownych może być rozstrzygany w oparciu o stanowiska obu umawiających się stron, tymczasem powódka zawnioskowała o przesłuchanie jedynie osób działających w jej imieniu. Argumentacja, że była autorką umowy zawartej w trybie ustawy o zamówieniach publicznych, która nie podlega negocjacji, nie przekonuje. W takiej bowiem sytuacji świadkowie mogliby zaprezentować jedynie interpretację powódki, niewykluczone, że przygotowaną na potrzeby niniejszego procesu.

Zauważyć należy wreszcie, że wskazane wnioski dowodowe powódki były spóźnione. Pierwotnie złożone zostały wprawdzie w piśmie procesowym w terminie zakreślonym przez Sąd. Pismo to z uwagi na wadliwe doręczenie pełnomocnikowi przeciwnika procesowego podlegało jednak zwrotowi. Złożone ponownie wnioski dowodowe należało uznać za sprekludowane. Mając na uwadze wskazane argumenty wnioski powódki oddalono.

O poniesionych przez pozwanego kosztach procesu sąd, mając na uwadze zasadę odpowiedzialności za wynik postępowania, orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U nr 163, poz. 1349 ze zm.).